

od; means (method) of management; control mechanism; approach to management; management tool; management operation; management procedure; management technology; structure of management activities.

Наталія Малиш

ТРЕНДИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Метою дослідження є аналіз трендів в соціальної сфері України у контексті цифрової трансформації в умовах війни.

***Ключові слова:** соціальна сфера, соціальний захист, війна, цифрова трансформація, стратегія, тенденція, Міністерство соціальної політики.*

Повномасштабне вторгнення РФ до України, що розпочалось 24 лютого 2022 року, призвело до загострення проблем у соціальній сфері та потребувало нових рішень для соціального захисту населення. «Соціальна сфера – сукупність управлінських та організаційних інституцій (органів, установ, організацій, закладів), які забезпечують підвищення рівня життя і надання громадянам всіх видів соціальної підтримки та діяльність яких визначається відповідними законодавчими актами і фінансується за рахунок джерел, не заборонених законодавством» [1].

Правові засади соціального захисту населення країни прописані у Конституції України: «громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення... Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом» [2, ст. 46].

Соціальний захист населення – це система економічних, соціальних та організаційних заходів, які забезпечені державою, що спрямовуються на підтримку найбільш вразливих верств населення. У Стратегії цифрової трансформації України визначено напрями та завдання комплексної цифрової трансформації всіх компонентів системи соціального захисту населення на основі єдиних підходів, стандартів і технологій [1].

Центральним органом виконавчої влади у соціальній сфері є Міністерство соціальної політики України. Міністерство забезпечує формування й реалізацію державної політики у сфері загально-обов'язкового державного соціального та пенсійного страхування, соціального захисту населення, волонтерської діяльності, з питань сім'ї та дітей, надання соціальних послуг і проведення соціальної роботи тощо [3].

Соціальна сфера в умовах війни зіткнулась зі значними проблемами, які вплинули на життя та добробут населення. Велика кількість осіб втратили свої домівки та стали біженцями, переміщуючись як у західніші регіони України так і до інших країн. Усі біженці й надалі потребують соціальної допомоги. Частина медичних закладів зруйновані і потребують коштів на відновлення. Війна призвела до руйнування інфраструктури, спадання ВВП, збільшення безробіття. Припинилось навчання у закладах освіти, яке з часом відновилося у дистанційному чи змішаному форматі, що призвело до зниження якості освіти. Війна збільшила існуючі соціальні нерівності, оскільки суттєве зменшення надходжень до бюджету та збільшення витрат, призвели до спадання соціального забезпечення малозабезпечених верств населення. Війна призвела до погіршення психічного здоров'я населення.

Вирішенню проблем у соціальній сфері в умовах війни та повоєнного відновлення сприяє цифрова трансформація – процес впровадження цифрових технологій та інновацій в різні сфери діяльності, який спрямований на оптимізацію бізнес-процесів, поліпшення якості надання послуг, підвищення ефективності управління з метою відповіді на виклики сьогодення і задоволення потреб споживачів.

Цифрова трансформація базується на використанні передових технологій як то: штучний інтелект, аналітика даних, хмарні сервіси, Інтернет речей, блокчейн тощо. Вона стосується будь-якої сфери – від бізнесу до урядового управління, охорони здоров'я, освіти, соціальних послуг, культури, медіа тощо.

«Цифрова трансформація використовує цифровий підхід, орієнтований на клієнтів, до всіх аспектів бізнесу, від бізнес-моделей до досвіду клієнтів до процесів і операцій. Він використовує штучний інтелект, автоматизацію, гібридну хмару та інші цифрові технології для використання даних і стимулювання інтелектуальних робочих процесів, швидшого й розумнішого прийняття рішень і реагування в режимі реального часу на збої на ринку» [4].

Варто наголосити, що хоча цифрова трансформація – це те, чим займаються підприємства, ефект виходить далеко за межі бізнесу. «Краще життя» включає роботу та відпочинок у світі, який обіцяє нові можливості, більше зручності та більшу стійкість до змін. Завдяки цифровій трансфор-

мації так багато сфер бізнесу та життя принципово відрізняються від тих, що були 20 років тому» [4].

Зазначимо основні тенденції, які характеризують розвиток цифрових технологій у соціальній сфері в Україні.

Електронне врядування (e-Governance). Розвиток цифрових технологій сприяє залученню громадян до прийняття важливих рішень через електронні платформи для голосування, петицій та звернень до органів влади. Розширення онлайн-сервісів для забезпечення взаємодії громадян з урядовими органами, забезпечує спрощення адміністративних процедур та збільшує прозорість в урядовій діяльності.

Цифрова освіта (eLearning). Розвиток цифрових платформ для навчання забезпечує доступ до освіти для більшої кількості людей, зокрема для тих, хто проживає в сільських районах або осіб, що мають інвалідність.

Цифрове здоров'я (eHealth). Впровадження цифрових систем у сфері охорони здоров'я, таких як, електронні медичні картки, робить доступнішими медичні послуги, покращує обмін даними між медичними закладами та надає можливість зберігати повну інформацію про здоров'я та потреби пацієнтів в електронній формі.

Цифрова інклюзія. Розширення доступу до Інтернету на важкодоступні території збільшує кількість людей, які використовують цифрові сервіси для отримання освіти, послуг з охорони здоров'я та інших соціальних послуг. Збільшене інтернет-покриття забезпечує доступ до цифрових технологій для всіх верств населення, зокрема, людей з інвалідністю та мешканців віддалених регіонів.

Цифрові фінансові технології. Розвиток цифрових фінансових технологій (FinTech) сприяє зростанню безготівкових платежів та покращує доступ населення та бізнесу до фінансових послуг.

Соціальні мережі та комунікація. Зростання впливу соціальних мереж як платформи для комунікації, сприяє інформаційного обміну та участі громадськості для прийняття рішень щодо різних соціальних питань.

Цифрова ідентифікація. З появою нових технологій та цифрових послуг зростає кількість кіберзагроз, тому потребують посиленого захисту особисті дані громадян, державних установ, бізнесу, особливо в умовах війни. Впровадження систем цифрової ідентифікації для громадян, як то електронний паспорт, спрощує процеси перевірки особистості та забезпечує безпеку онлайн-операцій.

Цифрові культурні ініціативи. Розвиток онлайн-платформ сприяє культурному обміну, мистецькій творчості та підтримці творчих індустрій.

Цифрові інструменти для благодійності та соціальної допомоги. Використання цифрових технологій надає можливості для збору пожертв, організації благодійних акцій, проведення моніторингу потреб, допомоги

вразливим верствам населення. Розвиток цифрових платформ сприяє узгодженій волонтерської діяльності.

Роботизація та автоматизація в соціальних сферах. Спостерігається тенденція впровадження роботів і автоматизованих систем у діяльність медичних закладів, освітніх установ та інших сфер для покращання якості та доступності послуг.

Для отримання багатьох соціальних послуг, в Україні створено прості та доступні цифрові сервіси [8]. Отримати статус внутрішньо переміщеної особи (ВПО), подати заяву на виплату грошової допомоги на проживання, змінити адресу фактичного проживання можна у застосунку на порталі Дія [6]. Для осіб, які набули пенсійного віку можна оформити пенсію за допомогою веб-порталу електронних послуг Пенсійного фонду України [5].

Оформити субсидію онлайн потрібно на сайті Міністерства соціальної політики України у рубриці «Е-Сервіси» [7]. Також це можна зробити на веб-порталі електронних послуг Пенсійного фонду України або на порталі «Дія», обравши у меню «Послуги» – послугу «Заява на субсидію» [6].

Для реєстрації у кабінеті електронних послуг Міністерства соціальної політики, необхідно буде заповнити онлайн-форму на отримання послуги та накласти електронний підпис. Заповнена заява автоматично відправляється до органів соціального захисту. Відвідувати їх самостійно не потрібно. На сайті Міністерства соціальної політики України можна отримати такі електронні послуги: призначення допомоги при народженні дитини; призначення житлової субсидії; розрахунок величини пенсійного забезпечення; отримання відкритих даних з єдиного державного веб-порталу відкритих даних України [7].

Сервіс «єМалютко» на порталі «Дія» дає можливість онлайн зареєструвати народження дитини та отримати свідоцтво про народження дитини, а також замовити інші державні послуги, потрібні для новонародженої дитини.

Серед доступних на порталі послуг є такі:

- реєстрація в Державному реєстрі фізичних осіб-платників податків;
- внесення інформації про новонароджену дитину до Єдиного державного демографічного реєстру з присвоєнням унікального номера запису в ньому та визначення належності новонародженої дитини до громадянства України;
- призначення допомоги при народженні дитини;
- призначення допомоги на дітей, які виховуються в багатодітних сім'ях;
- реєстрація місця проживання новонародженої дитини;
- внесення відомостей про дитину до Реєстру пацієнтів, що ведеться в центральній базі даних електронної системи охорони здоров'я;
- виплата грошової компенсації за пакунок маляка;

Подати заяву про забезпечення допоміжними засобами реабілітації та обрати підприємство, яке його виробляє, можна в Електронному кабінеті особи з інвалідністю [8].

На сайті ІОЦ Міністерства соціальної політики можна скористатись сторінкою Є-сервіси [9], де отримати інформацію щодо: осіб в Централізованому банку даних з проблем інвалідності для придбання квитків на пільгових умовах; про стан субсидії в домогосподарстві за даними Єдиного державного реєстру отримувачів субсидій Міністерства соціальної політики; про студентів (курсантів) закладів вищої освіти, які отримують соціальну стипендію»; щодо відшкодування вартості послуги з догляду за дитиною до трьох років «Муніципальна няня» тощо.

Як зазначено в Стратегії цифрової трансформації України процеси інформатизації в інституціях соціального захисту населення відбуваються з різними рівнями ефективності. Наявні або ті, які ще створюються, інформаційні системи, наприклад, Єдина інформаційно-аналітична система управління соціальною підтримкою населення України (E-SOCIAL) лише частково забезпечує автоматизацію процесів у соціальній сфері. Необхідність розроблення та реалізації Стратегії викликана такими чинниками як то: відсутність єдиного обліку одержувачів соціальної підтримки та системи їх верифікації; відсутність єдиної системи управління та контролю за цільовим використанням за видатками на соціальний захист; складні процедури звернення за соціальною підтримкою, низький рівень сервісу, корупційні ризики тощо [1].

Завданнями Стратегії цифрової трансформації України є: «підвищення ефективності соціального захисту громадян; удосконалення системи управління фінансовими ресурсами соціальної сфери; автоматизація системи управління та контролю в соціальній сфері; технологічний розвиток інформаційних ресурсів соціальної сфери з використанням інноваційних технологій». У стратегії заплановано створення: в межах Єдиної інформаційної системи соціальної сфери Єдиного соціального реєстру, до якого включатиметься інформація про отримувачів усіх видів соціальної допомоги. Заплановано створення на Єдиному державному веб-порталі електронних послуг «Портал Дія» Єдиного соціального веб-порталу як підсистеми Єдиної інформаційної системи соціальної сфери для можливості дистанційного доступу громадян до всіх послуг, що надаються інституціями соціального захисту [1].

Правила ЄС щодо координації соціального забезпечення у державах-членах потребують використання цифрових технологій для обміну, доступу та обробки даних, а також пропозиції зручних послуг громадянам, які користуються своїм правом на вільне пересування у межах Європи [10].

Електронний обмін інформацією про соціальне забезпечення (EESSI) – це ІТ-система, яка допомагає відповідним установам обмінюватися інфо-

рмацією про соціальне забезпечення в країнах Європи. Завдяки цій системі національні інституції можуть швидше та ефективніше обробляти заявки громадян на соціальні послуги, наприклад, допомогу по безробіттю, відшкодування витрат на охорону здоров'я, сімейну допомогу та пенсію за віком [11].

Також було запущено пілотний проект, для дослідження доцільності європейської перепустки соціального страхування для спрощення взаємодії громадян з установами соціального забезпечення, постачальниками медичних послуг та працедавців. Це відповідає цілям Європейського цифрового десятиліття, щодо підтримки цифрової трансформації державних адміністрацій, досягнення транскордонної сумісності та полегшення взаємодії з громадянами [10].

У сфері цифровізації та координації соціального забезпечення в ЄС важливою подією став запуск у березні 2021 року пілотного проекту європейської перепустки соціального страхування – ESSPASS і «Трудові картки», як інструменту підтримки вільного пересування та мобільності робочої сили в країнах ЄС [12].

У березні 2023 року Європейська комісія, а саме, Генеральний директорат із питань зайнятості, соціальних питань та інклюзії, організувала політичну конференцію високого рівня для обміну інформацією щодо подальших кроків у цифровізації на підтримку мобільності робочої сили та вільного пересування. Конференція, що проводилась у змішаному форматі, зібрала понад 250 представників з держав-членів, Європейського парламенту, установ соціального забезпечення та соціальних партнерів. Основні висновки конференції: «Цифровізація координації соціального забезпечення та мобільності робочої сили стосується самого функціонування Єдиного ринку. Цифровізація повинна ґрунтуватись на людиноцентризмі. Це полегшує реалізацію прав громадян на соціальне забезпечення під час переміщення, роботи чи подорожей Європою. Цифровізація сприяє запобіганню зловживанням, захисту прав працівників і забезпеченню рівних умов праці» [12].

Цифровізація – це не лише технічне питання. Це дуже залежить від політичного вибору та рішень: для досягнення цього потрібне довгострокове бачення з конкретними віхами. Конкретні цифрові рішення повинні розроблятися спільно політиками та ІТ-фахівцями [12].

У липні 2023 року відбувся «Digital Social Forum: формуємо спроможність замість залежності», який організувало Міністерство соціальної політики України [15]. Партнерами стали Всесвітня продовольча програма ООН (ВПП) [13] та Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) [14]. На Форумі презентували хід реалізації стратегії цифрової трансформації соціальної сфери, яку впроваджує Міністерство за підтримки партнерів. Керівництво Міністерства також анонсувало плани з ключових реформ на найближчі роки [15].

За словами Міністерки соціальної політики України «наразі в системі соціальної опіки є 13 млн застрахованих осіб, 11 млн пенсіонерів, 7,6 млн дітей, 2,7 млн людей з інвалідністю, майже 3 млн домогосподарств, які отримують субсидії, а також велика кількість інших категорій громадян, які отримують різноманітну допомогу» [15].

Міжнародна допомога є надзвичайно вагомим фактором у процесі цифрової трансформації, розбудови і розвитку соціальної сфери, особливо в умовах війни та повоєнного відновлення. Під час проведення «Digital Social Forum: формуємо спроможність замість залежності» представники органів державної влади, місцевого самоврядування, неурядових організацій та експерти домовились посилювати співпрацю, аби імплементувати найкращі цифрові рішення, щоб максимальна кількість сервісів мала онлайн підтримку, а соціальні послуги ставали більш доступними для громадян [15].

Висновки

Цифрова трансформація – це процес постійного розвитку та адаптації до змін, який допомагає встановити новий рівень інноваційності, ефективності та зручності в різних сферах життя. Цифрова трансформація призводить до зростання якості та доступності надання соціальних послуг, дозволяє створювати інноваційні продукти та послуги, підвищує ефективність прийняття рішень. Основними тенденціями, які характеризують розвиток цифрових технологій у соціальній сфері в Україні визначено такі: електронне врядування, цифрові освіта, здоров'я, культурні ініціативи, цифрова інклюзія, цифрові фінансові технології, соціальні мережі та комунікація, цифрова ідентифікація, цифрові інструменти для благодійності та соціальної допомоги, роботизація та автоматизація в соціальних сферах.

Вирішення проблем у соціальній сфері України в умовах війни та повоєнного відновлення потребує підтримки міжнародних організацій, узгоджених дій уряду, бізнесу, місцевих громад. Для реалізації Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери України потрібна інформаційна система, яка буде розроблена з урахуванням новітніх інформаційних та управлінських технологій, європейських стандартів якості обслуговування громадян та надійним захистом персональних даних громадян.

Список використаної літератури

1. Про схвалення Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери : розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 жов. 2020 р. № 1353-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1353-2020-p#n10>
2. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

3. Положення про Міністерство соціальної політики України : постановою Кабінету Міністрів України від 17 черв. 2015 р. № 423. URL: <https://www.msp.gov.ua/content/polozhennya-pro-ministerstvo-socialnoi-politiki.html>
4. What is digital transformation? *IBM*. URL: <https://www.ibm.com/topics/digital-transformation>
5. Веб портал електронних послуг Пенсійного фонду України. URL: <https://portal.pfu.gov.ua>
6. Портал «Дія». URL: <https://diia.gov.ua/services/zvernennya-na-priznachennya-zhitlovih-subsidij-v-elektronnij-formi>
7. Е-сервіси. URL: <https://www.msp.gov.ua/main/Eservices.html>
8. Корисні онлайн-сервіси для отримання соціальних послуг. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minsotspolityky-korysni-onlain-servisy-dlia-otrymanna-sotsialnykh-posluh>
9. Є-сервіси. URL: <https://www.ioc.gov.ua/eservices/>
10. Digitalisation in social security coordination. URL: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1543&langId=en>
11. Electronic Exchange of Social Security Information (EESSI). URL: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1544&langId=en>
12. Digitalisation in social security coordination (ESSPASS) and Labour Cards. URL: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=1543&eventsId=2065&furtherEvents=yes>
13. Всесвітня продовольча програма ООН. URL: <https://ukr.reg.scope.wfp.org/ukr/faq>
14. Дитячий фонд ООН. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/what-we-do>
15. Реалізація стратегії цифрової трансформації: Мінсоцполітики розповіло про досягнення та плани на Digital Social Forum. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/22969.html>

Nataliia Malysh

TRENDS OF DIGITAL TRANSFORMATION OF THE SOCIAL SPHERE OF UKRAINE IN WARTIME

The issues in the social sphere arising after the full-scale invasion of Russia into Ukraine, which began on February 24, 2022, are examined. Emphasis is placed on the war's impact, leading to infrastructure destruction, GDP contraction, and increased unemployment. The legal and organizational foundations of population social protection in the country are explored, along with directions and objectives of comprehensive digital transformation of all components of the

social protection system based on unified approaches, standards, and technologies.

It is determined that the digital transformation, relying on advanced technologies such as artificial intelligence, data analytics, cloud services, the Internet of Things, block chain, etc., will contribute to addressing social issues amid war and post-war recovery. The key trends characterizing the development of digital technologies in the social sphere of Ukraine are identified: digital governance, eHealth, eLearning, FinTech, expansion of Internet coverage and protection of citizen data through the development of cyber security technologies, digital cultural initiatives, social networks and communications, digital identification, tools of digital philanthropy and social assistance, robotics and automation in social spheres.

To access various social services in Ukraine, user-friendly digital services have been created via the Diia portal and web portals of electronic services by the Pension Fund of Ukraine and the Ministry of Social Policy of Ukraine under the «E-Services» section.

The Strategy for Ukraine's Digital Transformation notes varying levels of effectiveness in the process of informatization within social protection institutions.

It is researched that EU rules concerning coordination of social security in member states necessitate the use of digital technologies for data exchange, access, and processing, as well as offering convenient services to citizens with the right to free movement within European countries. It is underscored that international aid significantly influences the process of digital transformation, the construction, and development of the social sphere, particularly in the context of war and post-war recovery.

Keywords: *social sphere, social protection, war, digital transformation, strategy, Ministry of Social Policy.*

Mariusz Kotulski, Joanna Kotulska

DIGITIZATION OF CULTURAL HERITAGE AS A FORM OF ITS PROTECTION

Digitization is a complicated process that requires appropriate knowledge and skills. This is an expensive and time-consuming activity. However, it is an invaluable method of archiving, disseminating, and protecting cultural heritage. In digital era, the significance of digitizing cultural heritage cannot be overstated. By bringing cultural treasures into the digital realm, we extend their lifespan;

enhance their accessibility, and open doors to exploration, study, and appreciation that were once unimaginable.

The research selectively describes the types and process of digitization. A range of applications of digitization technologies for cultural heritage has been proposed. Selected programs of the European Union (EU) and the Polish Ministry of Culture and National Heritage (MKiDN) regarding the development of digitization were analyzed. The summary includes the most important applications of digitization of cultural heritage, which aim to highlight the multi-faceted benefits of the process of digitization of cultural heritage.

Keywords: *digitization, cultural heritage, cultural heritage protection.*

Digitization

Digitization refers to the process of converting analog information or physical objects into a digital format (i.e., digital enablement)². It involves encoding data into a binary code, zeroes, and ones, so that computer systems can store, process, manipulate and transmit converted analog information³.

Types of digitization are correlated with the conversion of specific types of analog information or objects into digital format. Among the most common forms of digitization can be mentioned:

- document digitization (scanning or photographing),
- image digitization (scanners or high-resolution cameras),
- audio digitization (digital audio file preserves and improves the quality of the audio content),
- video digitization (analog-to-digital converters or specialized video capture devices),
- 3D digitization (3D scanning or photogrammetry),
- spatial digitization (integration of geographic data with other digital systems and applications),
- cultural heritage digitization (converting physical artifacts, historical documents, artworks, and cultural objects into digital formats).

The specific methods and techniques used for digitization may vary depending on the nature of the analog material and the desired digital format or outcome. The process of digitization typically involves use of specialized equipment to capture analog data and transform it into a digital format. Digital data needs to be stored in a suitable format and infrastructure to ensure its integrity and accessibility – local storage, cloud storage or dedicated database. Metadata (titles, descriptions, keywords) should be assigned to the digitized data

² <https://www.gartner.com/en/information-technology/glossary/digitization>

³ <https://www.forbes.com/sites/jasonbloomberg/2018/04/29/digitization-digitalization-and-digital-transformation-confuse-them-at-your-peril/>